

Державна підтримка малого і середнього підприємства в сільській економіці воєнного часу

Наталія Алексеєнко

здобувач кафедри менеджменту в будівництві
Київський національний університет будівництва і архітектури, Київ, Україна,
e-mail: nalekseienko7777@gmail.com,
ORCID: 0000-0002-6497-6526

Ілля Демидьонко

аспірант,
ДННУ «Академія фінансового управління», Київ, Україна,
e-mail: ilyakpi@gmail.com,
ORCID: 0000-0001-9158-8695

Анастасія Мазур

аспірантка
ДННУ «Академія фінансового управління», Київ, Україна,
e-mail: kisyknastena15@gmail.com,
ORCID: 0000-0003-3073-6134

Військовий стан, необхідність поствоєнного відновлення України суттєво актуалізували завдання пошуку ефективних моделей розвитку малих і середніх форм господарювання в сільській економіці передусім засобами зростання добробуту сільського населення, збереження сільського способу життя, гармонізації інтересів та цілей суспільства, бізнесу і держави [1], створення європейськоорієнтованого й водночас конкурентоспроможного на світових продовольчих ринках сільськогосподарського і переробно-харчового виробництва [2], забезпеченням ним продовольчої суверенності і безпеки [3] у визначених Стратегією забезпечення державної безпеки рівнях. Однією з ключових форм впливу держави на рівень і темпи поствоєнного відновлення сільської економіки, розвитку країни в цілому та окремих територіальних локацій зокрема, добробуту населення, розподілу ресурсів і доходів є державна підтримка аграрного сектору економіки з урахуванням військовозabarвленої еволюції системи управління державними фінансами, її взаємовпливів і взаємозалежностей з процесами економічного відновлення сільських територій [4]. Тобто на основі аналізу рівня розвитку сільської економіки вбачається доцільність подальшого поствоєнного стратегування вирішення проблеми вибору пріоритетних форм державної підтримки.

Військовий стан разом з COVID-кризою породили низку недоліків при використанні інструментарію державної підтримки малого і середнього підприємства в сільській економіці, зокрема:

1. найчастіше при використанні заходів державної регуляції малих і середніх форм господарювання не враховується їхня діяльність в окремих взаємозалежних секторах сільської економіки в цілому на галузях рослинної і тваринної групи (передусім через відсутність нішової спеціалізованої стратегії розвитку або хоча б окремого блоку заходів реалізації Стратегії розвитку малого і серед-

нього підприємництва в Україні на період до 2020 року [5]). Без системного підходу через розрізнені регуляторні дії неможливо досягти значного соціально-економічного ефекту та визначених Цілей сталого розвитку ООН до 2030 року [6]. У сучасних воєнних умовах функціонування сільської економіки, агропродуценти не повною мірою здатні забезпечувати потреби внутрішнього продовольчого ринку, оскільки мають суттєву нестійкість через неузгодженість елементів системи, тобто потребують антикризової регуляції;

2. функціонування сільської економіки та її провідної інституційної ланки – сільського господарства має ефект сезонності, який не характерний для жодної іншої секторальної групи національного господарства. Продовольчий ринок, особливо в умовах воєнного часу має найнижчий ступінь еластичності і високий рівень турбулентності. Проте з боку державних регуляторів заходи антикризової корекції та/або державної підтримки (допомоги) найчастіше вживаються із запізненням. Не став винятком і нещодавно прийнятий Закон України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо створення умов для забезпечення продовольчої безпеки в умовах воєнного стану» [7] який мав забезпечити швидке залучення сільськогосподарських земель країни у виробництво сільськогосподарської продукції в умовах воєнного стану, однак відповіді на те яким чином забезпечити проведення посівної компанії на частині деокупованих територій в повній мірі так і не дав.

Пошук оптимального поєднання ринкової свободи та механізмів регулювання процесів відтворення слід вважати найважливішою функцією державної підтримки в економічному механізмі забезпечення функціонування сільської економіки воєнного часу. Комплексність прийняття регуляторних рішень державними інститутами щодо використання заходів державної підтримки малого і підприємництва відіграє значну роль, проектуючись на рівні життя населення, стані продовольчої інфляції. Тому конче необхідно здійснити уточнення методів підтримки прийняття регуляторних рішень за умов високої динамічності об'єкта управління і зовнішнього середовища, виходячи з цілей гармонізації інтересів сільської економіки та суспільства. Такою гармонізацією, в короткостроковій перспективі, можуть виступати регуляторні рішення відповідно до яких власні ризики суб'єктів малого і середнього підприємництва та ризики макросистеми спільно не перевищуватимуть допустимих значень, забезпечуючи вирішенню стратегічної мети взаємодії суб'єктів аграрного сектору економіки як економічно активних агентів, а державних регуляторів – забезпечити інтереси суспільства у доступному, простежуваному, безпечному та якісному продовольстві з урахуванням умов воєнного стану.

Ключові слова: державна підтримка; мале і середнє підприємництво; сільська економіка; поствоєнне відновлення; державні фінанси.

Список використаних джерел

1. Петруха Н. М., Петруха С. В. *Державне регулювання інтегрованих корпоративних об'єднань в умовах структурно-інституціональної та функціональної трансформації сільської економіки: проблеми методології, теорії, соціально-економічної та секторальної політики* : монографія. Київ : ТОВ «Видавничий дім «Професіонал», 2020. 496 с. + 1 електрон. опт. диск.
2. Петруха С. В. *Гармонізація системи технічного регулювання для аграрного сектору України в контексті локалізації кризових викликів та забезпечення сталого сільського розвитку*. Збірник наук. праць ЧДТУ. Сер.: Економічні науки. Вип. 45, ч. II. Черкаси: ЧДТУ, 2017. С. 53–63.
3. Гасанов С., Петруха С., Петруха Н. *Синопсис мирового опыта построения системы обеспечения продовольственной безопасности*. Економіст. 2014. № 10. С. 25–30.
4. Мельников О., Петруха С., Петруха Н. *Економічне відновлення сільських територій: співвідношення фундаментального та прикладного аспектів наукового дослідження*. Вчені записки Університету «КРОК». 2021. № 1(61). С. 176–193. DOI: <https://doi.org/10.31732/2663-2209-2021-61-176-193>.
5. *Про схвалення Стратегії розвитку малого і середнього підприємництва в Україні на період до 2020 року* : розпорядження Кабінету Міністрів України від 24.05.2017 № 504-р. URL: <https://www.kmi.gov.ua/nras/250167535>.
6. Петруха С. В., Стахов Б. В. *Імперативи та детермінанти сталого розвитку аграрного сектору економіки в умовах модернізації системи управління державними фінансами*. Причорноморські економічні студії. 2020. № 52. С. 13–20. DOI: <https://doi.org/10.32843/bses.52-40>.
7. *Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо створення умов для забезпечення продовольчої безпеки в умовах воєнного стану* : закон України від 24.03.2022 № 2145-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-20#Text>.